

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 8
JUNI
1921

Andrea Eneroths Högre Handarbetsseminarium

Kommendörsgatan 32, 1 tr. **STOCKHOLM** Allm. Tel. Östern. 16 18

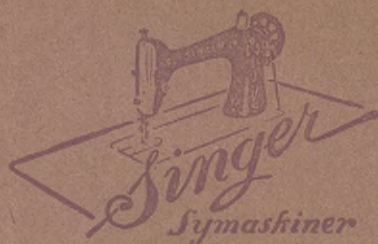
Av Kungl. Maj: godkänd högre lärarinnekurs på 1½ eller 2 år.

Även ettårig lärarinneutbildning. Enda tvååriga handarbetslärarinnekurs. Högre kursen har två valfria linjer med samma kompetens. Seminariet åtnjuter **statsanslag**, och kan därför mottaga några frielever. **Ansökan** göres helst före den 1 juni till nytt arbetsår, som börjar 1 sept. Mottagningstid varje dag 12—1. Fullständigt prospekt sändes på begäran.

Collan-Oljan

Världens förnämsta läderpreservativ, gör skodonen *absolut vattentäta och minst dubbelt varaktiga.*

A.-B. Collan-Olje-Fabriken
T. OLSEN - STOCKHOLM

ADVOKATFIRMAN:

ANDÉN & STAËL VON HOLSTEIN

Innehavare: Jur. Kand. EVA ANDÉN
Ledamot av Sv. Adv. Samf.

Rikstel.
75 76

Jur. Kand. MATHILDA STAËL VON HOLSTEIN
LILLA VATTUGATAN 14, 1 tr., vid Brunskebergsgård

Allm. Tel.
183 36

*Testamenten, boutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, hyresärenden, fastighetsförvaltning, juridiska uppdrag av alla slag.
Även skriftliga förfrågningar besvaras.*

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet.**

Redaktör: *Fanny Ekenstierna.*

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**Siden & Manu-
fakturaffär**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VIII

JUNI 1921

HÄFTE 6

Besinningens stund.

När detta skrives är det ännu inte bestämt om det blir riksdagsupplösning och nya val till hösten. Lusten härtill synes inte särdeles stor på något håll, men å andra sidan tyckes ingen vara hågad att träda fram med yrkande på att det skall få förbli som det är. Det kunde tydas som svaghetstecken av förslagsställaren.

Det är oss, kvinnorna, det i hög grad gäller. Skola vi denna höst för första gången vara med om att utöva inflytande vid riksdagsmannaval? Medverka till att få in de första kvinnliga representanterna i Sveriges riksdag?

Vi ha inte känt det så att vi för egen räknings skull borde driva agitation för att nyval verkligen skola äga rum. Men väl veta vi att i eget och landets intresse det ligger största vikt uppå att vi väl begagna den tid som återstår till de eventuella nyvalen för att i den mån möjligt är stadga vår uppfattning och klargöra vår ståndpunkt till den politiska akt vi första gången ha rättighet och skyldighet att deltaga i.

Ett flertal kvinnor stå redan i de olika politiska partierna. För dem ställer sig saken så till vida enkel att de kunna räkna med att deras respektive partier

med iver ta dem om hand och verka för deras politiska upplysning i den riktning partiet självt anser vara den rätta. Men av de partiinlemmade kvinnorna måste i denna stund även fordras att de, inför sin första, handlande del i väljandet av folkrepresentanter, förnya den prövning av den politiska ståndpunkt de valt, när de gingo in i sitt parti. Med röstandets ansvar följer mer än någonsin plikten att allvarligt och självständigt bedöma det program man hyllar sig till. Det gäller att för sig själv verkligen klargöra vad man anammat på grund av omgivningens och förhållandenas i många fall oundgängliga inverkan och vad man i trohet mot sitt eget individuella jag omfattar och vill medverka till.

För de många kvinnor, som ännu inte sällat sig till något av de existerande partierna — vare sig detta nu berott på att de haft svårt för att passa in sig i de fastslagna uppfattningar, som partierna måste proklamera, eller det haft sin grund i en under förhållandena ganska förklarlig indifferentism — blir saken betydligt mera komplicerad. De komma med säkerhet att utsättas för en korseld av anmaningar och påtryckningar från de olika politiska partierna. Vart och

ett kommer att söka att rädda dem in i sin frälsande famn. Det blir i sanning en besinningens stund för Sveriges kvinnor, när de, före de första politiska val i vilka de skola delta, skola ta position till de avgörande frågor som bestämma på vilken sida de skola rösta.

I detta kan intet råd ges från kvinnornas eget högkvarter. Enade i intressen, som ligga utom partierna, måste

kvinnorna var för sig, själva prövande, klara sin ståndpunkt till det politiska livet. Men att detta verkligen göres, i stort taget och av samtliga landets kvinnor under allvarlig rannsakan, det är vad som här måste minnas om. Så att när folket nästa gång går fram till val, de svenska kvinnorna veta sin egen ståndpunkt, begagna den rättighet och fylla den plikt som är deras.

Kvinnors tillträde till ämbeten i Danmark.

Översättning från förf:s manuskript.

En av första verkningarna av den genomförda kvinnorösträtten blev för de danska kvinnorna att frågan om kvinnors tillträde till ämbeten — eller som vi kalla det Tjenestestillinger — togs upp av riksdagen.

En kvinnlig medlem av Folketinget, tillhörande det dåvarande regeringspartiet, den radikala vänstern, begärde nämligen att det skulle läggas fram en lag, som gav kvinnor samma rätt som män att inneha statens ämbeten, och kravet efterkoms mycket snabbt av regeringen, vilken framlade ett lagförslag som i all korthet gick ut på att lämna kvinnorna tillträde till samtliga genom lag reglerade uppdrag i den danska staten, militära tjänster ensamt undantagna.

Detta förslag, som väckte glädje och tillfredsställelse hos kvinnorna — en glädje, som kvinnoaksorganisationen Dansk Kvindesamfund gav uttryck åt i en adress till regering och riksdag — fick i Folketinget ett mycket

väl villigt mottagande av alla partier med undantagande av det konservativa, vars ordförande omedelbart protesterade mot förslaget, då kvinnorna enligt detta skulle få tillträde till prästämbetena. Senare anslöt sig också vänsterpartiet till motståndet mot förslaget, vilket nu icke hade några utsikter att gå igenom, då de två partierna utgjorde majoriteten i Folketinget.

Förslaget remitterades till utskottet och blev liggande där.

De politiska förhållandena medförde vid denna tidpunkt att den radikal-socialdemokratiska regeringen avgick och ersattes av en vänsterregering, som för den nu avslutade riksdagen framlade ett nytt lagförslag om kvinnors tillträde till "Tjenestestillinger og Hverv", ett lagförslag som var sålunda formulerat att kvinnorna uteslöts från prästämbetena.

Det radikala vänsterpartiet och socialdemokraterna protesterade mot denna ändring, och Dansk Kvindesam-

fund översände till regeringen ett skriftligt beklagande, vari bl. a. uttalades att man inom kyrkliga kretsar "i sin blinda iver att värna kyrkans område" hade hindrat "förnyelse och utveckling inom kyrkan" — en protest, som verkade i så hög grad irriterande på den konservative ordföranden (en teologisk professor), att han från riksdagens talarstol gjorde uttalanden om Dansk Kvindesamfunds ordförande, vilka i hög grad kommo en att tänka på personligt överfall. Detta var så mycket mindre ursäktligt, som den ifrågakommande personen, vilken icke är medlem av riksdagen, var avskuren från att försvara sig mot det med manligt mod gjorda angreppet. Äran av tilltaget var inte heller stor, särskilt på grund av att den koleriska teologen begagnade sin "fördelaktiga position i terrängen" till att antyda att partipolitiska intressen hos Dansk Kvindesamfunds ordförande, fru Julie Arenholt, hade legat bakom kvinnornas protest.

Som kuriosum vill jag nämna, att i professorns inlägg inte fattades den från vissa håll gent emot kvinnornas krav på lika rättigheter obligata uppfordringen till kvinnorna att äntligen nu ta fatt på genomförandet av — den kvinnliga värnplikten!

Det konservativa partiets ordförande antydde i övrigt under diskussionen att man kanske borde gå fram efter samma linjer som i Sverige — tillsättandet av en kommitté för utredning av frågan för att därefter i riksdagen upptaga till behandling de resultat kommittén kommit till, och han skisserade upp de inskränkningar, förbehåll och betänkligheter, som

så rikligt prägla den svenska kommitténs utlåtande.

Emellertid fanns det på alla andra håll i riksdagen så mycket god vilja gentemot regeringens förslag, att den teologiska professorns något ränkfulla anvisningar icke upptogos på något annat håll. Detta var utan tvivel mycket lyckligt för de danska kvinnorna, ty förnekas kan ju icke, att då man betraktar problemets behandling och lösning här i landet i jämförelse med dess tidigare behandling i Sverige, man tänker på den gamla sentensen:

En Dag, da Fanden vilde,
at intet skulde ske —
da satte han i Verden ind
den første Kommitté.

Kanhända har denna sentens inte legat så långt borta från den teologiska professorns tankar, då han föreslog en lösning efter svenskt mönster!

Diskussionen i riksdagen var mycket livlig, och fördes från kvinnornas håll som vanligt med stor skicklighet, främst av fru Munch i Folketinget och fru Hjelmer i Landstinget. Den hade för övrigt huvudsakligen partipolitisk karaktär, men var — sedd ur kvinnoaksynpunkt — intressant så till vida, att den blev ett bevis för att kvinnoaksorganisationerna icke bli överflödiggjorda genom att kvinnorna få rösträtt. Man såg nämligen här, till sorg för kvinnoakskvinnorna, kvinnliga riksdagsmedlemmar gå emot kvinnornas och de frinsinnade partiernas krav på kvinnors tillträde till prästämbetena.

Av intresse är att nämna att riksdagsutskottet kringsände förfrågningar till kyrkoråden över hela landet om dessas

ställning till problemet kvinnliga präster — en fråga som efterhand kom att behärska hela diskussionen om lagförslaget, varunder det bl. a. framställdes önskan om att "kyrkan skulle höras" innan man lagstiftade i ämnet. Efter att biskoparna först hade tillfrågats — och hade avgivit olikartade svar, i det några voro för och andra emot, vände man sig till kyrkoråden med följande tre frågor:

1) Gillar kyrkorådet att det i lag fastslås att kvinnor få på samma villkor som för män oinskränkt tillgång till kyrkliga ämbeten, för vilka det kräves ordination.

2) Gillar kyrkorådet att det — med särskild hänsyn tagen till kvinnornas fysiska och andliga olikhet med männen — i lag fastslås de villkor, på vilka kvinnor med teologisk ämbetsexamen få tillträde till kyrkliga ämbeten, som kräva ordination?

3) Anse kyrkoråden att det finns något att erinra mot att kvinnliga teologiska kandidater kunna utnämnas till präster, när vidkommande kandidat är föreslagen av flertalet inom det behöriga kyrkorådet?

Resultatet blev följande: fråga 1 — 796 ja och 5,974 nej; fråga 2 — 1,122 ja och 5,472 nej; fråga 3 — 4,759 ja och 1,926 nej.

1,386 kyrkoråd hade deltagit i omröstningen. I 89 kyrkoråd var det majoritet för att kvinnor skulle kunna bli präster, i 344 för att hon skulle kunna bli det då hon föreslogs av kyrkorådets flertal, och 164 önskade att frågan avgjordes genom särskild lag.

Fast det alltså var stor majoritet mot

lagförslaget i råden, kan det dock sägas att den minoritet, som ute i landet önskade att se kvinnor som präster, icke var så obetydlig som man kanske kunnat vänta, då det från vissa håll inom kyrkliga kretsar gävos mycket ingående och noggranna anvisningar till råden om hur de borde rösta.

Ganska märkvärdigt är att omkring 5,000 medlemmar av kyrkoråden ha kunnat rösta emot att, när de själva så föreslago, en kvinnlig präst utnämndes!

Vid den slutliga omröstningen röstade samtliga partier för lagen, som i sin innehållsrika knapphet lyder sålunda:

Kvinnor och män ha under samma betingelser lika tillträde till alla genom lag bestämda tjänster och beställningar under stat och kommun och lika plikt att mottaga alla borgerliga uppdrag.

Med avseende på tillträde till militära tjänster och beställningar och till ämbeten, som kräva prästvigning, skall det dock bestå vid hittills gällande ordning.

Med denna lag ha de danska kvinnorna ryckt ett mycket betydande steg framåt. Vi ha nu kommit bort från det så orimliga och ovärdiga förhållandet, att statens ämbeten och tjänster i allt väsentligt, formellt och lagenligt, voro förbehållna männen ensamt. Nu kommer den vidare utvecklingen, livet självt, att anvisa den enskilde hans eller hennes plats utan att konstlade skrankor hindra förhållandenas naturliga gång för den ena hälften av vårt lands medborgare. Och även om man måste djupt beklaga den fläck lagen fått genom att man nekat kvinnor tillgång till präst-ämbetena och starkt känner det särskilt pinliga i att man just på detta område

har velat hålla kvinnorna utanför, så är det en utomordentligt stor anledning för de danska kvinnorna att glädja sig över det framsteg lagen betyder för dem. Och kanhända har just det, att den särskilda stridsfrågan, de kvinnliga prästerna,

i så hög grad upptog sinnena och blev det centrala i diskussionen, medverkat till att hålla andra reaktionära tendenser nere när lagförslaget behandlades.

ANNA WESTERGAARD.

På Fredrika Bremers Årsta.

Det hade talats om att direktör och fru Herman Meeths, de nuvarande ägarerna till Årsta slott, gästfritt uttryckt glädje över att möjligen få se Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse i sitt minnesrika hem. Också kom en dag en direkt, älskvärd inbjudan till styrelsens medlemmar att gästa Årsta den 29 maj och intaga lunch på slottet.

Resturen från stationen — en bil och fyra ekipager befordrade de aderton gästerna — gick förbi Österhanninge kyrka och kyrkogård. Där, under de gamla, skuggande lindarna, vid graven med det enkelt huggna stenkorset, var det en stunds samling, och över korsets arm hängdes en murgrönskrans med några varmt sagda ord av förbundets ordförande om vad vi hade att tacka Fredrika Bremer för och om vad hon varit.

När man kommer kyrkvägen fram mot Årsta tecknar sig plötsligt den välkända konturen av slottets massiva vita fyrkant med sitt högresta tak bort i fältens öppna vidd. Men när man kört upp på slottsplanen, ser man att den gamla träflygeln, med anor från Gustav Adolfs

tid, är borta och att två nya flygelbyggnader, i stil med huvudbyggningen, ge den stora planen sin avslutning åt sidorna.

Restaureringen under den förre ägaren, ingenjör Cedergren, har icke, vad man i övrigt tyvärr kan ha att anmärka mot den, rört vid den ståtliga hallen med dess dubbeltrappa, där Fredrika Bremer, när vinterns stadsinstängdhet byttes mot Årsta spatiösa förhållanden, på små snubblande barnafötter rusade upp och ned i vild yra. I stora matsalen åter glänser mahognyboaseringen och salongens vita empirmöbel bär en beklädnad i gobeläng, som är lika ny och främmande ihop med de gamla möblerna från Fredrikas tid som den övriga pompösa prakt som av ingenjör Cedergren införts på Årsta.

Men genom de höga, smårutade fönstren ser man Österhanninges kyrktorn sticka sin höga spira upp över skogskanten bortom de vida fälten, ögat följer samma syner som dem Fredrika älskade. Och med tacksamhet och glädje möter man hos de nya ägarna av Årsta en pietet för dess minnen och en upp-

skattning av Fredrika Bremer som kommer en nästan att glömma de synder som av andra begåtts mot Fredrika Bremers Årsta.

Endast allt för hastigt gingo timmar-

na för besöket, medan man levde i det som varit — och njöt av den älskvärda gästfrihet som stunden bjöd på.

ELLEN KLEMAN.

Alfred Herrman Fried.

Översättning från förf:s manuskript.

Det finnes i dessa dagar få människor, som av allt sitt hjärta tro på ett ideal. Det ligger icke för vår tid, den är också högre de som tvivla och racka ned på vad andra verka för.

Så mycket mera förtjäna de troende, där de äro till finnandes, att uppskattas, så mycket mera förtjäna de människor, som sitt hela liv fasthålla vid en idé, sina medmänniskors tack. En sådan troende, en sådan apostel för sin lära var den nyligen avlidne Alfred Herrmann Fried.

Han ställde hela sin skriftställareverksamhet, som givetvis ur profitsynpunkt skulle renderat honom vida mera på andra områden, i fredstankens tjänst. Hela sitt långa liv har han med oförtröttad möda följt med vad som uträttats i fredsarbetets tjänst på varje fläck av jorden, och han var så helt inriktad på freden att han bedömde alla tidshändelser ur synpunkten i vad mån de befordrade eller hindrade denna.

Anmärkningsvärd var den form hans åskådning tog. Freden var för honom den självfallna förutsättningen för allt liv; den var för honom förkroppsligandet av det förnuftiga, som måste komma av sig självt, "durch die Logik der

Dinge", som han brukade säga. Anhängarna av den blinda våldsprincipen syntes honom beklagansvärda vilsegångna.

Han lade inte vikten på den eller den argumenteringen, det var inte för honom avgörande att segra i en teoretisk strid om grundvalarna för freden. Han visste att i debatterna ofta endast knep och list och skickliga ordvändningar bli utslagsgivande, och därtill var pacifismen honom för god. För honom betydde den själsstämning, tankeriktning, som man, om så var, kunde tjäna genom tystnad, men aldrig genom tomma ord. Han föredrog skriftställareverksamheten framför den muntliga agitationen, det sakliga argumentet framför den sinnrika vändningen, faktiskt material framför ordsvall. Det är möjligt att han på grund härav blev underskattad i sitt hemland, Österrike, men ute i världen ärades han som fredstankens största och starkaste företrädare.

Fried var icke sentimental i sitt omfattande av fredsidéen. Medan i England och Amerika fredsfrågan övervägande behandlades ur etisk synpunkt, medan man där ville övertala

människorna till att vilja freden, lade Fried tyngdpunkten på frågans nationalekonomiska och politiska utredning; han påvisade att fakta gävo vid handen att förnuft i samhällslivet för till fred, att människorna inse detta och icke skola lägga hinder i vägen för den naturliga utvecklingen fram till fred. Han trodde mindre på utsikterna för internationell avrustning än att ett internationellt organiserande av samhällslivet skulle göra politiska konflikter mer och mer undvikliga. För att bevisa denna åsikt samlade han allt material som hänförde sig till samhällseliga överenskommelser och inrättningar i alla delar av världen, som t. ex. från Amerika, där han ingående följde den panamerikanska rörelsens utveckling. Han samlade vidare allt material angående fakta, som direkt eller indirekt tjänade fredsidéen, och inregistrerade och offentliggjorde data för dessa i regelbundna perioder. Genom detta mödosamma forskningsarbete liksom genom sina talrika arbeten över fredsrörelsens historia och utveckling, gjorde han pacifismen, som ditintills varit en känslöbetonad rörelse, till en vetenskap, och i erkännande härav utnämnde Leydens universitet honom till hedersdoktor.

Den största yttre hedersbevisning, som kom honom till del, var Nobelpriset, en av de få praktiska fördelar, som kommo som en ersättning för de många besvikelserna i hans liv. Det tyngsta slag, som kunde träffa denne förkämpe för freden, var givetvis världskrigets utbrott. Han hade icke trott på möjligheten av en sådan tilldragelse och var i sin djupaste grund bedrövad och uppskakad. Smärtan och sorgen livade dock ännu

mera hans kraft och gävo åt hans arbeten, som kommo ut under kriget, en styrka och en överlägsenhet, som aldrig förr. Han mognade nu till en ledare av högsta rang, till en med vetande fullt rustad krigare och till full utveckling av alla sina möjligheter. Vi måste djupt beklaga att han gick bort i fulla kraften av sin ålder, just i en tid, då en ohindrad propaganda för fred åter blev möjlig, då uppbyggnaden av ordnade förhållanden, så som han tänkte sig detta, var så oändligt nödvändig, och då hans ytterligare arbete hade kunnat vara av ett så utomordentligt värde.

Wien i maj.

OLGA MISAR.

Kringblick.

Den vaknande Östern. De som voro med på Internationella Rösträttsalliansens kongress i Genève förliden sommar glömma inte lätt hinduiskorna där. En främmande ras, i främmande dräkt, bildade de i den även i övrigt nog så olikartade samlingen en för sig på grund av den fullkomliga olikheten med alla de andra helt särskild grupp, som fångade ögat och fantasien. Kunde man på allvar tro dem hemma i en värld, där man väljer riksdagsmän och grälar i folkförsamlingarna?

Men några av dem talade en dag från kongressens tribun. Och man nästan avundades dem, i vilket fall som helst beundrade man deras inspirerade talegåva. Sarojini Naidu var för övrigt en av dem.

Nu kommer underrättelsen: Sydindien har givit kvinnorna rösträtt. Madras, Travancore, Cochim och Jahalwar, i fyra indiska stater ha kvinnorna erkänts som med männen fullt likaberättigade medborgare.

Särskilt från Madras berättas om den statliga seger kvinnorna hemfört och den vackra

insats de gjort till målets nående. Dorothy Jinarajadasa skriver härom i *The International Woman Suffrage News*, inte utan en liten märkbar triumfkänsla gentemot sina engelska medsystrar, som ännu erhållit rösträtt endast på särskilda och mera inskränkta villkor än männen. En för de hinduiska männens uppfattning och uppträdande fördelaktig jämförelse gör hon också mellan det mottagande kvinnodeputationerna i Madras fingo hos justitie- och undervisningsministrarna, Srinivasa och Iyengar och Rao Bahadur Venkata Reddi Naidu, och engelskornas hos Mr Asquiths regering. I England poliskordonger, arresteringar och fängelsestraff, i Indien det utsöktaste tillmötesgående, ett allvarligt lyssnande till de framförda argumenten, ingående vänliga frågor och till sist, efter "business", förfriskningar

och sällskaplig samvaro. Den dag frågan avgjordes i Madras' lagstiftande församling, hade två de bästa åhörareläktarna reserverats för kvinnorna. Med 47 röster mot 13 — 10 medlemmar förhöllo sig passiva — bortvoterades det politiska könsstreetet.

Man väntar att Bombay inom kort kommer att följa det nu givna exemplet.

Mrs Jinarajadasa slutar med att säga att det finns endast föga opposition i Indien mot kvinnorna när de verkligen vilja något. Det enda allvarliga motstånd som över huvud kan tänkas kommer från muhammedanerna. Dessa röstade också emot den kvinnliga rösträttspropositionen, och deras ledare önskade även att de muhammedanska kvinnorna skulle uteslutas från rösträtten. Detta förslag kom emellertid icke upp till behandling i kammaren.

Den kvinnliga prästfrågan inom- och utomlands.

Frågan om kvinnliga präster dyker nu för tiden gång på gång upp i pressen, än i form av meddelanden utifrån, än i form av mer eller mindre auktoritativa personers uttalanden om saken. För inte länge sedan yttrade sig några Stockholmspräster i ämnet, och med för övrigt olika principiell uppfattning hade de det gemensamt, att de trodde frågans avgörande kunde skjutas långt, långt fram i tiden. En närmare bekantskap med förhållandena såväl inom som utom vårt land ger dock snarare anledning till att beteckna saken som aktuell, och det mera för varje dag som går.

Nedanstående är i sammandrag resultatet av en liten undersökning i de viktigare protestantiska länderna, möjlig-

gjord tack vare ett älskvärt tillmötesgående av kvinnor på olika håll. Man får under ett sådant arbete en mycket stark känsla av hur nästan alla frågor numera vilja bli internationella, hur en framgång på ett håll stimulerar intresset och arbetet i andra länder. Det är verkligen påfallande hur lika till anda och tankegång flertalet av de brev varit dem undertecknad fått mottaga till upplysning från kvinnor av olika nationaliteter, och alla fråga de: hur ligger saken hos er?

Ja, hur ligger saken hos oss? Här torde vi böra skilja på frågans officiella och dess praktiska läge. För Herthas läsare behöver jag ej närmare gå in på sakens riksdagshistoria. Jag vill blott

erinra om att vid den sista grundlagsändringen till förmån för kvinnors tillträde till statstjänster det förbehållet gjordes för prästämbetena, att kyrkomötet också skulle ge sitt bifall till kvinnors prästvigning. Det 1920 samlade kyrkomötet tog dock icke ens upp saken till diskussion, utan det åligger kvinnorna att söka få någon intresserad motionär nästa gång vårt främsta kyrkliga forum är samlat.

I varje fall är ju frågan om hur tillsättning av kvinnliga präster skall kunna ske föremål för kommittéarbete, sedan den officiella kommittén redan 1920 framlagt ett intressant betänkande med dels en liten värdefull historik, dels ett principuttalande för kvinnliga präster utan någon inskränkning i deras rent prästerliga funktioner, detta med hänvisning såväl till urkristendomens ståndpunkt som till protestantismens uppfattning av det sakramentala.

Kommittén tvekar icke att uttala sin övertygelse, att en inskränkning i kvinnans rätt att utdela sakramenten bottnar i en föråldrad tro på hennes orenhet.

En sådan tankegång uttrycktes verkligen alldeles osminkad i ett danskt prästsällskap 1920, där man yrkade på sakramentens undanhållande från kvinnliga kyrkotjänarens behandling på grund av vissa fysiologiska, periodiskt återkommande processer inom kvinnans kropp. Vad som nu än ligger bakom, så är det ett faktum, att motståndet är starkast just när det gäller sakramenten så gott som överallt, särskilt i episkopala kyrkor. Det var t. ex. biskoparna, som 1880 hindrade Anna Shaw att prästvigas i den metodistiska episkopalkyrkan, ehuru

hon då längre tid tjänstgjort som kyrkoherde i en församling och till och med fått viga och begrava; det var blott sakramenten hon icke fick vidröra.

Och här i Sverge hölls 1919 samt i England 1920 biskopskonferenser, vilka gjorde mycket beslättrade uttalanden, i det att båda korporationerna förordade ett kvinnligt kyrkoämbete av lägre grad med flera av prästens arbetsuppgifter, men de sakramentala undantagna. I England kan det enligt miss Maude Royden bl. a. förklaras genom högkyrkans tendenser att närma sig Rom, och från katolsk ståndpunkt vore det ett slags helgerån att låta en kvinna röra vid det heligaste. Men hos oss kan man ej förutsätta ett dylikt motiv. I Norge var det biskoparna jämte teologiska fakulteten, som satte sig emot ett lagförslag i stortinget om kvinnors tillträde till statstjänster i vad detta gäller prästämbetena.

Den svenska biskopskonferensen tillsatte emellertid en nämnd för att närmare utreda frågan, men dess ordförande, biskop Lönegren, hade fattat uppdraget så, att det blott gällde en utvidgning av kvinnors arbete inom diakonin och därmed beslättrade områden. I själva verket borde det mycket stora nit och det intresse, som kvinnorna nedlagt i den kyrkliga verksamheten i församlingsarbete, särskilt bland kvinnor och ungdom, som redaktörer för kyrkliga ungdomstidskrifter, som resesekreterare i flera religiösa korporationer o. s. v., utgöra meriter för en kommande prästgärning. Prästens uppgift är väl i vår tid inte främst förvaltandet av sakramenten; det torde väl ligga större vikt på hans sätt att sköta sina sociala plikter, om han kan

få något inflytande. En engelsk prost, Dean Inge, går så långt, att han föreslår avskaffandet av prästämbetet som sådant; nutidens människor ha ej behov av prästens ledning, de kunna tänka själva, säger han. Men giv andra lämpliga medborgare, män eller kvinnor, exempelvis församlingens lärare eller läkare, licens att förrätta offentlig gudstjänst och andra kyrkliga handlingar efter behov! Kanske blir detta eller något liknande framtidens sätt att lösa prästbristen.

När man forskar en smula i saken, finner man för övrigt att kvinnor ganska ofta i våra bygder bestigit predikstolen för att tala till stora församlingar. Ibland har det varit i samband med högmässan omedelbart efter prästens predikan, ibland vid vardagsgudstjänster. Och lantbefolkningen tycks ställa sig sympatisk emot dem — eljest hör man så ofta den tron, att landsborna skulle komma att vara mycket avvisande mot kvinnliga präster. Jag kan ej neka mig att här omtala en liten händelse: då en av våra kända kvinnor hade hållit själva aftonsångspredikan i en Dalakyrka, som var fylld till sista plats, kom efter gudstjänsten en gumma fram till henne och sade andaktsfullt: "Lars och jag vart rakt förskräckta, att det kunde bo så mycket i en människa."

En av våra kvinnliga teologer har predikat vid en söndagseftermiddagsgudstjänst för ungdom i en *domkyrka*, men hon talade den gången framifrån koret. En annan teolog har hållit högmässan i ett skolhus på landet i stället för sin sjuka man, ja hon har en gång förrättat högmässa i samma församlingskyrka, fast det var mera improviserat,

en midsommardag, inför ett ungdomsförbund, och hon avstod självmant från att gå inför altaret, fast knappast någon bestämmelse i vår kyrkolag kunde ha förbjudit det. I stora socknar, där vissa delar ligga mycket långt från kyrkan, få på sina håll folkskollärarinnorna förrätta högmässa regelbundet i sina skolhus, och ingen stöter sig på det. Även vid konfirmationsundervisningen biträdes prästen här och var av kvinnlig hjälp med flickorna.

Härtill kommer den skriande prästbristen, som av den Kungl. kommittén 1920 uppskatades till ett behov av 200 platser, lågt beräknat. På 5 år hade 51 dispenser utdelats till män utan erforderlig kompetens. Examinerade kvinnliga teologer ha vi f. n. 12 stycken, och åtskilliga bereda sig på teologie kandidaten i både Uppsala och Lund.

Prästbrist äro vi för övrigt inte ensamma om. Det klagas över samma företeelse från såväl England som Danmark och Norge. Särskilt i det sistnämnda landet är den oerhört kännbar med över 100 tomma platser enligt en i år gjord beräkning. Åberopande sig härpå ha de Norska Kvinnornas Nationalråd nyligen vänt sig till Stortinget med begäran om öppnande av prästämbetena för kvinnor. Stortinget vill emellertid ej upptaga saken förrän den förberetts av kyrkodepartementet och regeringen. Under tiden har allmänheten tvungits att intressera sig för problemet, ity att en Kristianiapäst i full avsikt att statuera ett exempel upplåtit sin predikstol åt en kvinnlig teolog vid en aftonsång. Verkan uteblev ej heller,

tidningarna togo genast upp saken i en livlig diskussion.

I Danmark har riksdagen debatterat frågan såväl 1919 som 1921, men den har ju fallit tills vidare. Viktigt är där, att av landets sju biskopar år 1919 blott en hade rent principiella invändningar mot kvinnors ordinerings, medan de andra hyste praktiska betänkligheter, men sådana skäl bruka vara lättare att övervinna. Samma synpunkter ha framförts av Köpenhamns teologiska fakultet och för övrigt även av motsvarande institution i Lund, vilken på nyåret yttrade sig över det svenska kommittébetänkandet. Uppsalafakulteten ansåg det för ofärdigt för att ännu behöva uttala sig! Blott en ledamot, prof. Linderholm, bifogade protokollet ett anförande med principiell anslutning till tanken på prästvigning av kvinnor.

I Finland tycks frågan vara mindre aktuell än i Skandinavien, ehuru kvinnor även där kunna erhålla full teologisk utbildning. Inom statskyrkan ha de ej rätt till offentligt uppträdande, men deras metodister ha kvinnliga församlingsföreståndare, dock icke prästvigda.

Förhållandena i England äro synnerligen intressanta. I ett par punkter ha de redan ovan berörts, bl. a. 1920 års biskopskonferens, som föreslog ett slags halvprästerlig vinning av kvinnor, vilken skulle berättiga dem att förrätta söndagsgudstjänsterna i sin helhet med undantag för utdelandet av "absolutionen". Vid andra mera tillfälliga gudstjänster borde även lekmannakvinnor få predika efter att ha erhållit biskopens tillstånd på orten.

Att kvinnor fått predika i engelska kyrkor var emellertid ett faktum redan före biskopskonferensen; det har skett på flera håll, med och utan biskoplig sanktion, mest på vardagar men även vid söndagsgudstjänster. De ha till och med ibland fått skruda sig i kaftanen och mässshaken, "cassock and surplice". De mest kända kvinnliga predikanterna äro väl f. n. de två, som predikade vid 1920 års rösträttskongress i Genève, nämligen miss Edith Picton-Turberville, som med licens av biskopen av London fick uppträda i engelska kyrkan där nere, och Miss Maude Royden, vilken var den första kvinna, som fått bestiga Calvins egen predikstol i Genève's gamla katedral.

En saks framgång beror ofta i hög grad av de personligheter, som företräda den. Och det torde ej lida något tvivel, att inte Maude Royden spelar en mycket stor roll för aktualiteten just nu av den kvinnliga prästfrågan. En man har yttrat, att England f. n. äger fyra andliga vältalare, och en av dem är miss Royden. Hon har en ganska skiftande bana bakom sig med både slumtjänstgöring, litterär verksamhet och aktivt rösträttsarbete, men sedan några år har hon ägnat sin tid mest åt kyrkan, som ligger henne närmast om hjärtat. Det är den intelligenta publiken, den som är svårast att nå, som hon särskilt har att ge något, och åhörarna strömma till hennes talarstol i tusental. Flera gånger har hon fått uppträda i högkyrkliga tempel, men så höll hon under ett par år regelbundna gudstjänster i en londonsk kongregationalistkyrka, som blivit upplåten åt henne. Där slutade hon dock våren

1920 för att tillsammans med en dr Dearmer hålla veckogudstjänster i en stor sal. Som den visade sig ligga mycket bullrigt och var för liten för de stora åhörarskarorna, begärde miss Royden nu på nyåret att i stället få begagna en oanvänd kyrka tillhörig "High Church". Detta har nekats av Londonbiskopen trots biskopskonferensens uttalande, men har haft till följd en livlig tidningsdebatt med många sympatyttranden för miss Royden och med framdragande av den kvinnliga prästfrågan såsom sådan.

Av engelska sekter tillåta kongregationalisterna och unitarierna ordinerad av kvinnor, och hos kväkarna råder ju sedan gammalt likställighet mellan könen. — Teologisk grad får tagas av kvinnor i Londons universitet, men icke i Oxford eller Cambridge. Skottlands presbyterianska kyrka står ännu mycket avvisande mot tanken på kvinnliga präster, men någon sällsynt gång ha kvinnor dock fått predika där.

Schweiz är det inomeuropeiska land, där kvinnorna hunnit längst på den prästerliga banan, nota bene i kantonen Zürich, där de enligt ett synodbeslut av den 5 mars 1921 i den zwinglianska statskyrkan fått full rätt att inneha ordinarie prästerlig anställning, dock med det förbehållet att de förbli ogifta, något som de schweiziska kvinnorna protestera emot rent principiellt. Säkert beror lagens antagande mycket på det förtjänstfulla sätt, varpå en 1918 ordinerad kvinna, Fräulein Pfister, skött platsen för en sjuk präst, som anställt henne på sitt ansvar. Det är så mycket märkligare som Zürichs kvinnor ej ens ha rösträtt vid prästval; blott i några

få kantoner få de vara med om att välja sina församlingsherdar.

I Tyskland kunna kvinnor idka teologiska studier och avlägga licentiatexamen, tydligen ungefär motsvarande vår teol. kand., vid åtskilliga universitet, men full s. k. Pfarrexamen få de blott i Baden. Där ha även anställts ett par kvinnliga teologer som "Pfarrgehilfinnen", icke att förväxla med ordinerade präster. Men de ge religionsundervisning, arbeta med ungdomsvård och hålla bibelförklaringar med kvinnor. En av dem, Frl. Oberbeck, är till och med anställd som själasörjare vid ett stort kvinnosjukhus under Heidelbergs universitet. Där får hon icke blott predika utan även utdela sakramenten, men icke därför att hon är teolog utan "kraft des allgemeinen Priestertums der Laien" enligt en äkta luthersk tankegång.

De tyska kvinnliga teologerna ha för övrigt nyligen organiserat sig under den första banbryterskan därute, Frl. Barth, och deras avsikt är att av Preussiska Generalsynoden begära rätt till prästvigning. Något sådant kan ju inte komma i fråga för de katolska kvinnorna, men dessa ha dock rört på sig så till vida som de genom biskopen av Osnabrück vänt sig till påven med bön om inrättandet av ett nytt kyrkligt kvinnoämbete.

I Wien deltaga några katolska kvinnor som extra åhörare i sin teologiska fakultets föreläsningar, och vad den protestantiska fakulteten angår, sträva österrikiskorna efter att där få samma examensrätt som manliga studenter. Tills vidare få de blott gå som åhörare. Vid en kommande omläggning av kyrkoordningen hoppas kvinnorna på präst-

vigningsrätt. Där ute har förut nästan all religionsundervisning bedrivits av prästerskapet, varför kvinnorna knappast fått verka som kristendomslärarinnor. F. n. ha de åtminstone en utbildad kvinnlig teolog, men hon har avlagt sin examen i Tyskland. Hon är nu ledare för en evangelisk-social flickskola.

Reformerta statskyrkan i Holland ger kvinnor full examensrätt, men inga prästerliga möjligheter; frågan kan där ej kallas aktuell. I två små sekter, "Doopsgesinde" och remonstranterna, få kvinnor dock prästvigas.

Sist vill jag även nämna Amerikas Förenta Stater, där en nyligen företagen undersökning bland 75 av de viktigare sekterna uppvisade ett antal av 532 kvinnliga präster, fördelade på 43 sekter, varav de mest betydande äro kväkare, kongregationalister, unitarier och Christian Science, som numera är ganska utbredd. Så till vida är frågan om kvinnliga präster aktuell där borta, som de kvinnliga predikanterna ha bildat en sammanslutning för att tillvarataga gemensamma intressen, men allmänheten tycks ställa sig tämligen likgiltig på det hela taget. En amerikanska har uppgett, att någon kvinnlig predikant av Maude Roydens mått ha de ej nu i Förenta Staterna. Anna Shaw var nog en av deras största andliga värtalare.

Ovanstående lilla undersökning vill egentligen utgöra en materialsamling av fakta till belysande av det nuvarande saken för att möjligen kunna tjäna som underlag för diskussionen här hemma. Men naturligtvis gör jag ingalunda anspråk på fullständighet i uppgifterna. MÄRTA TAMM-GÖTLIND.

Litteris et artibus åt Lotten Dahlgren. Bland andra erkännanden av förtjänstfull verksamhet på det ena eller andra området har konungen den 6 juni tilldelat detta heders-tecken åt Lotten Dahlgren i uppskattning av hennes skriftställareverksamhet.

Ny F.-B.-F.-krets. En kretsavdelning av Fredrika-Bremer-Förbundet bildades i Norrköping den 25 maj. Vid det konstituerande mötet hölls föredrag över ämnet «Vad Fredrika-Bremer-Förbundet vill och verkar» av fröken Axianne Thorstenson. Sedan beslut om kretsens bildande fattats, antogs stadgar och tillsattes styrelse. Till ledamöter i styrelsen valdes fröken Emelie Andersson, fru Ebba Beckman, fru Fanny Björkman, fru Anna Elg, fröken Aurore Klingspor, fröken Greta Leijon, fröken Gerda Malmström, fröken Betty Olsson, fru Asta Sundin, fröken Dagmar Wessberg och fru Hilma Öhman. Styrelsesuppleanter blevo fröknarna Ruth Dahl och Gert-rud Helin.

Styrelsen har sedermera företagit val av funktionärer och utsett till ordförande fru Fanny Björkman, till vice ordförande fru Anna Elg, till sekreterare fröken Greta Leijon och till kassaförvaltare fröken Emelie Andersson.

För fred och frihet. Den 10—16 juli hålles i Wien den tredje internationella kongressen av Kvinnornas internationella liga för fred och frihet. Som ordförande kommer Jane Addams att fungera. Frågor, som stå på programmet, äro: Uppfostran som väg till fred, Åtgärder emot hat och krigslidelse, Pacifism i tider av ekonomisk och social omdaning, Fråga om utfästelse av personlig vägran att stödja varje krig, vare sig genom pengar, arbete eller propaganda, Minoriteters rätt m. m.

Närmare underrättelser lämnas genom ligans sekreterare, Miss Emily G. Balch, 6, rue du Vieux-Collège, Genève. Kongressen efterföljes av en "sommar-skola" i ämnet: uppfostran till internationalism, i Salzburg den 1—15 augusti. Meddelanden om denna lämnas av Miss K. Royde, Women's International League, 14 Bedford Row, London, W. C. I.

Svenska skolornas fredsförening, som utgör en fortsättning av den sedan 1916 existerande Svenska lärarinnors fredsgrupp, har hållit sitt årsmöte i Stockholm. Föreningen räknar för närvarande 333 medlemmar. Dess verksamhet har hittills huvudsakligen varit av grundläggande art, avsedd att skapa insikt om betydelsen av konstruktivt fredsarbete och att upptaga till diskussion problem som

sammanhännga med detta. Dess syfte är framför allt att verka för att ungdomens undervisning och fostran måtte gå i en riktning, för vilken den internationella och sociala fredens idé är normerande. I en till skolkommissionen under arbetsåret riktad hemställan har också centralstyrelsen utformulerat detta i ett praktiskt önskemål: att denna idé måtte bli en av de grundläggande vid utarbetandet av nya skolplaner och läroböcker samt vid lärareutbildningen.

I ett nyligen utgivet flygblad riktar centralstyrelsen en varm vädjan till uppfostrare, särskilt till lärare och lärarinnor, att genom anslutning till föreningen och kraftigt arbete inom densamma stödja strävandet att hos det uppväxande släktet väcka och utveckla förutsättningar för samförstånd mellan folken.

Notiser från bokvärlden.

Margareta, Sveriges Kronprinsessa. Minnesteckning under mångas medverkan utgiven av *Lotten Dahlgren* och *Julia Svedelius*. J. A. Lindblads bokförlagsaktiebolag.

På en gång lätt och svårt måste det vara att ge sig in på minnesteckning av kronprinsessan Margareta. Lätt, därför att uppriktigare kunna icke uttrycken av sorg och saknad vara än de som kunna avges över henne, som gjort sig så älskad över hela Sveriges land, svårt därför att om henne måste det talas så okonstlat som hon själv skulle önskat det.

I den stora kvartvolymen äro sammanförda skildringar av de olika skedena i kronprinsessans liv, av de intressen hon ägnat sig åt och de insatser hon gjort på skilda områden. Starkast levande, i den vackraste förtoningen, träder "Skånes hertiginna" där emot en;

lyckligast var hon väl också själv där nere i sitt blomsterrike.

En serie helsidesporträtt och andra illustrationer smycka volymen.

E. K-N.

I ny jord. En gammal historia ånyo berättad av *Ivan Oljelund*. Tredje upplagan. Tidens förlag.

Det kan synas väl sent att anmäla en bok som redan är ute i den tredje upplagan. Utgående ifrån att det är många fler än mig själv som det hänt att inte ha fått något av de föregående upplagornas exemplar i sin hand, tror jag det emellertid inte är ur vägen att säga ett ord om denna.

Förf:s namn är nog samt känt. Han har haft, man skulle kunna säga turen att komma i fängelse för sina åsikters skull. Bokens starkaste del är också skildringen av "fångenskapen". De rent psykologiska verkningarna av instängd-

heten i den trånga cellen med de långsamt framkrypande dagarnas monotoni äro tvivelsutan ypperligt återgivna, analyserat genomlevda som de äro av honom själv. På denna punkt är boken ett dokument, som måste få ett utslagsgivande värde för bedömandet av fängelsestraffets sociala och etiska valör, i vilket fall som helst i vad det gäller icke grova förbrytare.

Bokens titel, *Ny jord*, och Ivan Oljelunds eget namn göra emellertid att man väntar sig något på en gång utanför och innanför dessa av direkta, om än nog så anmärkningsvärda yttre förhållanden framkallade intryck. I den för ett par år sedan utkomna tredje delen av *Det andliga nutidsläget* och kyrkan hade Oljelund en sak som han kallade "Till den stora omprövningen". Den inåtblick han där visade sig äga för det väsentligaste hos den enskilda människan, hennes innersta förhållanden och djupaste livsbetingelser, gör att man begär mycket av honom. *Ny jord* blir till sist en besvikelse i detta avseende. Den mynnar ut i en litterär gottköpspose, flykten från samhället till naturen och ensamheten, som i detta fall inte kan betecknas som en debuterande författares tillfälliga tafatthet utan markerar ett avsteg från det djupa, från all litterär effekt vitt skilda allvar, som tidigare karakteriserat Ivan Oljelund i hans prövande av de innersta värdena.

Tillräckligt finns det dock i denna bok av starkt innehåll och av en levande människa för att man med stort intresse läser den. Mången roas tvivelsutan också i hög grad av de lätt identifierade, direkt avfotograferade personer som förekomma.

E. K—N.

Penibla historier och andra
av *Isak Lindäng*. Aktiebolaget Ljus förlag.

Det är anmeldaren förmenat att veta

vilken författarinna som döljer sig under namnet *Isak Lindäng*, men att det är en sådan tvivlar hon alldeles inte på. Lika litet ställer hon sig tvivlande till att den anonyma författarinnan avsett något upphöjt och storslaget med sitt härnadståg för lika moral — eller omoral, hur man nu vill ta det! Där finnes en del ärlig och berättigad indignation över toleransen och hyckleriet med avseende på den ena partens accepterade moralfria förhållanden och över det allmänliga dömandet den andras eventuella "frigjordhet". Tyvärr saknas emellertid förutsättningarna för att höja de "penibla historierna" till det plan som ger sanktion åt upptagandet av problemet. Förf. torde på ett helt annat sätt än som här är fallet böra stå över sitt ämne för att kunna behandla det på ett givande sätt. Vad själva ståndpunkten beträffar, synes det som om förf. i sin välmenade önskan att träda upp mot dubbelmoral och orättvist bedömande av kvinnorna råkat tappa bort den egna moraliska balansen.

E. K—N.

August Strindberg i Blå tornet
av *Fanny Falkner*. Norstedt & Söners förlag.

Första kapitlet heter *Intiman* och *Karlavägen* och hela boken är *Strindberg intime*. Vad som kan sägas till dess beröm är att den skiftar såväl skugga som ljus över "mästaren", som förf. gärna kallar *Strindberg*. En annan sak är att förf:s och hennes omgivnings långtgående tolerans för de patologiskt råa vredes- och miss-tänksamhetsutbrotten hos *Strindberg* knappast kan upptas med sympati, det finnes gränser även för vad man är hågad ursäkta hos snillena.

Så pass intim som boken är kommer den säkerligen att med intresse anammas av publiken.

E. K—N.

Två internationella kvinnoorganisationer av *Ann Margret Holmgren*. Verdandis småskrifter 241. Albert Bonniers förlag.

Fru Ann Margret Holmgren, som redan riktat Verdandis småskriftsserie med redogörelser för kvinnorösträttens historia i främmande länder och i de nordiska länderna samt med en biografisk skildring av Susan B. Anthony, har med denna nya lilla skrift givit en kort redogörelse för Internationella kvinnoförbundets och Internationella kvinno-rösträttsalliansens uppkomst och utveckling. Den lilla historiken har förbundits med ett par särskilda kapitel om Lady Aberdeen, I. C. W:s mångåriga ordförande, och Mrs Chapman Catt, I. W. S. A:s likaledes mångåriga högsta ledare. Förf. har även mera utförligt uppehållit sig vid de två stora internationella kvinnoorganisationernas kongresser förlidet år, i Kristiania och i Genève, samt återgivit, in extenso, Lady Aberdeens hälsningstal och i sammandrag Mrs Catts.

Skriften kompletteras med en uppgift om de till de båda organisationerna anslutna nationella föreningarna och en lista på internationella kvinnoorganisationer.

E. K—N.

Bilder från fromhetslivet och kärleksverksamheten utgivna av *Maria Bergmark* och *Anna Sörensen*. (Läsebok för fortsättningsskolan 2.) P. A. Norstedt & Söners förlag.

Denna lilla bok är enligt utgivarinnornas eget påpekande avsedd för undervisningen i medborgarkunskap i fortsättningsskolan. Den omfattar en samling teckningar av betydande män och kvin-

nor, som ägnat sina liv åt arbetet för en stor idé och för sina medmänniskors väl. Där finner man, bland andra, Elisabeth Fry, Florence Nightingale och Elsa Borg, William Wilberforce, Anthony Ashley, Peter Wieselgren. För att fylla sitt ändamål äro de små biografierna populärt och enkelt givna; för innehålllets vederhäftighet svara författarnamnen under de skilda uppsatserna. Utgivarinnorna stå själva för dem, med ett kompletterande bidrag av Marie Louise Gagner och ett av Ruth Englund.

E. K—N.

Insända böcker

Albert Bonnier: **Ärftlighetsproblemet i Frödings diktning** av *Nils von Hofsten*. — **Historien om Hannerl och hennes älskare** av *Rudolf Hans Bartsch*. Översättning av Tyra Hjelt. **Vågor**. Roman av *E. von Keyserling*. Övers. av Runar Schildt. (Serien Moderna romaner, 49—50). — **Vandringen** av *Ulla Bjerne*. — **Vägor-nas folk**. En historia från Östra Skåne av *Anna Björkman*.

P. A. Norstedt & Söner: **Bilder från fromhetslivet och kärleksverksamheten** utgivna av *Maria Bergmark* och *Anna Sörensen*. (Läsebok för fortsättningsskolan 2). **August Strindberg i Blå tornet** skildrad av *Fanny Falkner*. — **Shantinetan**. Tagores skola i Bolpur av *W. W. Pearson* och *Satish Chandra Roy* jämte en inledning av *Rabindranath Tagore*.

Jämtlöjds förlag: **Amund och Ingrid** av *J. Stadling*.

J. A. Lindblad: **Margareta, Sveriges kronprinsessa**. Minnesteckning under mångas medverkan utgiven av *Lotten Dahlgren* och *Julia Svedelius*. Andra upplagan.

Vi påminna om att Hertha icke utkommer under juli och augusti. Nästa häfte kommer således i september.

SOMMARLOV

■ Illustrerad sommartidning för barn ■

har utkommit.

SJUTTONDE ÅRGÅNGEN.

Redigerad av S. ST. Vacker omslagsteckning av BRITA ELLSTRÖM. Omfånget är såsom förut 16 sidor med många, vackra och roande, färglagda illustrationer.

SOMMARLOV innehåller:

ATT GÖRA GUDS GÄRNING av *H. D.*, med illustration. — FRAMTIDSDRÖMMAR. Poem av *W. F. K.* — ELSALILL OCH HJALMAR. Berättelse av *Runa* med sex illustrationer av *John Sjösvärd*. — EN BARNSKARA PÅ VANDRING. Hellsidesplanch med verser av *Ester Edqvist*. — MANKI. Berättelse från Indien av *Gertrud Lindberg*. — BARNEN PÅ VÄG TILL KYRKAN MIDSOMMARDAGEN. Hellsidesplanch i färger av *Elsa Hammar* m. m.

SOMMARLOV kostar 40 öre pr ex., men lämnas för 30 öre till vardags- och söndagsskolor, då minst 20 ex. tagas på en gång.

Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.
STOCKHOLM 3.

STANDIG UTSTÄLLNING AV

BRODERIER & KONSTVÄVNADER

MATERIAL OCH PÅBÖRJADE ARBETEN

RÅD VID INREDNING AV VÅNINGAR

ATELIER FÖR GOBELINLAGNING

A|B **NORDISKA** **KOMPANIET**

THYRA GRAFSTRÖM - STOCKHOLM

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. Icke-förbundsmedlemmar prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6:50; $\frac{1}{2}$ år kr. 3:50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan 11, Stockholm. Redaktions-tid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

INNEHÅLL

Besinningens stund.

Kvinnors tillträde till ämbeten i Danmark. Av *Anna Westergaard.*

På Fredrika Bremers Årsta. Av *Ellen Kleman.*

Alfred Herrmann Fried. Av *Olga Misar.*

Kringblick.

Den kvinnliga prästfrågan inom- och utomlands. Av *Märta Tamm-Göllind.*

Notiser från bokvärlden.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖJAR ICKE I ONÖDAN

EN KRONA HIT...

EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**
för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalitet som före kristiden.